

# Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme leğinin Türkçeye Uyarlaması: Geçerlik Güvenirlik alışması

Ali Rıza ATICI<sup>1</sup> ve Mustafa Kayıhan ERBAŞ<sup>2</sup>

## z

Bu çalışmanın amacı, Youth Interpersonal Behaviors Questionnaire in Sport (Y-IBQ) (Wekesser vd., 2024) adlı ölçeğin Türkçe versiyonunun (Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme leği-SGAD) geçerliğinin ve güvenirliğinin test edilmesidir. Araştırmanın alışma grubu, Aksaray Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde bulunan spor kulüplerinde spor yapan 308 gençten oluşmaktadır. İlk olarak ölçeğin Türkçe eviri çalışması yapılmıştır. evirisi yapılan ölçeğin dil geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Daha sonra, spor yapan 154 genç üzerinde ölçeğe ilişkin pilot uygulama yapılmıştır. lm modelinin güvenirliği, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve birleşik güvenirlik (CR) değerlerine bakılarak sınanmıştır. DFA sonucu ölçeğe ait maddelerin faktör yüklerinin 0.71-0.97 arasında olduğu belirlendiğinden bu değerler kabul edilebilir değerlerdir. CR değerleri eşik değer olan 0.70 değerinin üzerinde ve AVE değerleri eşik değer olan 0.50 değerinin üzerinde belirlendiğinden ölçüm modelinin güvenirliği ve yakınsama geçerliliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Çalışma sonucu ölçeğin ve faktörlerin güvenirlik düzeylerinin ise oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir (Cronbach's Alfa: 0.969>0.70). Bu sonuçlar neticesinde SGAD' nn geçerli ve güvenir bir lme aracı olarak spor yapan gençler arasındaki davranışları belirlemede kullanılabileceği söylenebilir.

*Anahtar Kelimeler:* Sporda gençler arası davranışlar, lek, Uyarlama

## The Adaptation of the Scale for Determining Coaches Behaviors among Youth in Sports into Turkish: A Validity and Reliability Study

### Abstract

The objective of this study was to assess the reliability and validity of the Turkish version (Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme leği-SGAD) of the Youth Interpersonal Behaviors Questionnaire in Sport – Y-IBQ (Wekesser et al., 2024). The study group comprises 308 young people who engage in sports at sports clubs within the Aksaray Provincial Directorate of Youth and Sports. The initial step was to conduct a translation study of the scale in Turkish. A series of language validity studies were conducted on the translated scale. Subsequently, a pilot study was conducted on 154 young people engaged in sports activities. The reliability of the measurement model was evaluated by examining the average variance explained (AVE) and combined reliability (CR) values. The factor loadings of the items belonging to the scale were found to be between 0.71 and 0.97, which are acceptable values, following the Confirmatory Factor Analysis (CFA). As the CR value is above the threshold value of 0.70 and the AVE value is above the threshold value of 0.50, it can be concluded that the reliability and convergent validity of the measurement model are assured. The study revealed that the reliability levels of the scale and factors were high (Cronbach's Alpha: 0.969>0.70). The results of this study indicate that the ASAS can be considered a valid and reliable instrument for measuring the behaviors of young people engaged in sports.

*Key Words:* Behavior between young people in sport, Scale, Adaptation


### Atıf İçin / Please Cite As:

Atıcı, A. R. ve Erbaş, M. K. (2024). Sporda gençler arası antrenör davranışlarını belirleme leğinin Türkçeye uyarlaması: Geçerlik güvenirlik alışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(4), 1483-1494. doi:10.33206/mjss.1479654


**Geliş Tarihi / Received Date:** 07.05.2024

**Kabul Tarihi / Accepted Date:** 07.06.2024

<sup>1</sup> Öğr. Gör. Dr. - Aksaray Üniversitesi, Spor ve Sağlık Alanında İhtisaslaşma Koordinatörlüğü, atici.alrz@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-9983-4213

<sup>2</sup> Prof. Dr. - Aksaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, kayihan.besyog@gmail.com,

 ORCID: 0000-0003-0515-9099



## Giriş

Sporla gençler arası davranışlar, spor ortamında yer alan bireylerin sergilediği çeşitli eylemleri, tutumları ve iletişim tarzlarını kapsar. Bu davranışlar takım dinamiklerini şekillendirmede, performansı etkilemede ve sporcuların, antrenörlerin, yöneticilerin ve seyircilerin genel deneyimlerine katkıda bulunmada çok önemli bir rol oynar (Standage ve Ryan, 2020). Yıllar geçtikçe, spor araştırmaları sporcuların performanslarını basitçe incelemenin ötesine geçmiş ve sporcuların sporda başarılı ya da başarısız bir deneyime sahip olup olmadıklarını belirleyen psikolojik faktörlere odaklanmıştır (Vallerand, 2001). Spor yapma konusunda önemli olan bir diğer husus psikolojik etkenlerdir. Psikolojik etkenlerden en önemli olanı ise kişilerin motivasyonudur (Yalçın vd., 2017; Meriç ve Turay, 2020).

Sporcuların psikolojik deneyimlerinin deneysel olarak çok fazla ilgi gören bir yönü, onların spora katılma motivasyonlarıdır. Bu motivasyonları en iyi açıklayan teorilerin başında Hür İrade Teorisi (HİT) gelmektedir. HİT, sporda önemli sayıda araştırmaya rehberlik eden ve spor bağlamı ile sporcuların psikolojik deneyimlerinin nasıl etkileşime girdiğini ve sporcuların spora katılma ve yaptıklarından keyif alma nedenlerini nasıl etkilediğini açıklamaya yardımcı olan bir motivasyon teorisidir (Hagger ve Chatzisarantis, 2007; Rocchi vd., 2017a). HİT çerçevesinin bir parçası olarak, temel psikolojik ihtiyaçlar teorisi (Ryan ve Deci, 2000) her bireyin özerklik, yeterlilik ve ilişkililik olmak üzere üç temel psikolojik ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyaçların özerk motivasyon, sağlıklı psikolojik gelişim ve optimal iyilik için karşılanması gerektiğini öne sürer. Özerklik, kişinin kendi seçimlerini yapma özgürlüğü ve karar verme ve göreve katılım için gerekçelere sahip olması olarak tanımlanırken, yeterlilik kişinin davranışları üzerinde bir ustalık duygusu hissetmesini içerir. İlişkililik ise aidiyet ve başkalarıyla bağlantı kurma duygusudur. Bir bireyin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması, daha fazla içselleştirmeye ve daha fazla özerk davranışa katkıda bulunur. Dolayısıyla, özerklik, yeterlilik ve ilişkililik desteklendiğinde, dışsal olarak motive edici olan davranışlar veya eylemler daha fazla içselleştirilir ve kendi kendini belirler hale gelir (Wekesser vd., 2024). HİT, bireylerin bir davranışa yönelmesi ve bu davranışı sürdürmesine etki eden çevresel etkenler üzerine odaklanmıştır (Başar ve Sarı, 2024).

HİT'e dayanarak, antrenörler de dâhil olmak üzere başkalarının davranışlarının, sporcuların ihtiyaç tatmini veya hayal kırıklığı açısından deneyimlerini ve sonuçlarını şekillendirmede çok önemli bir rol oynar. Özellikle, antrenörler tarafından teşvik edilen motivasyonel ortam, sporcuların içsel motivasyon düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Monteiro vd., 2018). Temelde, antrenörler ve genel sosyal çevre de dahil olmak üzere spor bağlamındaki bireylerin üç temel psikolojik ihtiyacı destekleme veya engelleme şekli, sporcuların motivasyonunun kalitesini ve katılım düzeyini önemli ölçüde etkileyebilir (Jacinto vd., 2023). Sosyal bağlam, hem sporun yapısını (rekabet ortamını) hem de sporun içindeki insanları (antrenörleri) içerir. Sosyal bağlamdaki insanlar, kişilerarası tarzlarına bağlı olarak üç temel psikolojik ihtiyacın bireysel algısını destekleyebilir veya engelleyebilir; bu yapı, sosyal alışveriş sırasında insanların kendi aralarında etkileşimde bulunma şeklini karakterize etmek için kullanılır (Deci ve Ryan, 2002).

Yakın zamana kadar, hiçbir ölçüm aracı antrenörlerin üç temel psikolojik ihtiyacını aynı anda destekleme ve engelleme konusundaki etkisini yeterince değerlendirmemiştir (Rocchi vd., 2017a). Sporcuların antrenörün kişilerarası davranışlarına ilişkin algılarını (a) özerklik-destek, (b) özerklik-engelleme, (c) yeterlilik-destek, (d) yeterlilik-engelleme, (e) ilişkililik-destek ve (f) ilişkililik-engelleme olmak üzere altı alanda değerlendirmek üzere Interpersonal Behaviors Questionnaire (IBQ) Sport'u geliştirerek bu boşluğu doldurmuştur. İlk doğrulama çalışmalarında, yetişkin popülasyonları için IBQ'ya verilen yanıtlar için güçlü iç yapı, iç tutarlılık ve diğer değişkenlerle ilişkilere dair kanıtlar bulunmuştur (Rocchi vd., 2017a; 2017b). Genç popülasyonlarda IBQ'nun kullanımı sınırlıdır. Rocchi ve Pelletier (2018) IBQ'yu 14 yaş ve üstü sporcularda kullanmış ve altı alt ölçek bileşik puanının tümü için yeterli güvenilirlik bildirmiştir ( $\alpha > .83$ ). Bununla birlikte, IBQ'yu 11 ila 16 yaş arası sporcularla kullanan yakın tarihli bir çalışma, bazı alt ölçeklerdeki bileşik puanlar için düşük iç güvenilirlik göstermiştir (Wekesser vd., 2021). Bu durumun, genç ve yaşlı sporcular arasındaki bilişsel gelişim farklılıklarının ölçeği yorumlama ve yanıtlama biçimlerini etkilemesinden kaynaklandığı öne sürülmüştür. Wekesser vd. (2021), daha küçük yaşta sporcularla yapılan anketlerde ortaya çıkan olası psikometrik sorunlar nedeniyle, daha genç popülasyonlarda puanların uygun şekilde yorumlanmasını sağlamak için IBQ'nun özellikle 14 yaş ve altındaki sporcularla daha fazla test edilmesini önermiştir (Wekesser vd., 2024).

Sportif performansın önemli belirleyicilerinden olan sporda gençler arası ilişkilerin ölçülmesi için Türkçe literatürde ölçüm aracı eksikliği bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, spor bilimleri alanında Türkçe literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Sporda

Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin çeviri, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktadır.

## Yöntem

Bu araştırmada Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğini Türkçeye uyarlamak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenin aynı anda değişim gösterip göstermediğini ve mevcut değişimin derecesinin belirlenmesini amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012).

## Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Aksaray Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki takımlarda spor yapan 165'i kız (%51.30) ve 143'ü erkek (%48.70) olmak üzere toplam 308 spor yapan gençten oluşturmaktadır.

**Tablo 1.** Ana Çalışma Katılımcılarına Ait Demografik Özellikler (n=308)

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Kız	165	53.57
	Erkek	143	46.43
Branş	Takım Sporları	126	40.91
	Bireysel Sporlar	182	59.09
	Çok Düşük	10	3.25
Aile Gelir Durumu	Düşük	48	15.58
	Orta	158	51.30
	Yüksek	75	24.35
	Çok Yüksek	17	5.52

**Yaş:** 15.16±3.18

Araştırmaya dâhil olan 308 katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde katılımcıların %53.57'sinin kız, %46.43'ünün erkek katılımcılardan, yaş ortalamasının  $15.16 \pm 3.18$  olduğu, %40.91'inin takım sporları, %59.09'unun bireysel sporlarla ilgilendikleri belirlenirken katılımcıların büyük çoğunluğunun aile gelir durumunu orta düzeyde (%51.30; n=158) olduğu belirlenmiştir.

Pilot çalışma sonuçlarına göre 154 kişiden veri elde edilmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda uyarlanan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik sonuçlarına yer verilmiştir.

**Tablo 2.** Pilot Çalışma İçin Seçilen Katılımcıların Demografik Özellikleri (n=154)

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Kız	79	51.30
	Erkek	75	48.70
Branş	Takım Sporları	54	35.06
	Bireysel Sporlar	100	64.94
	Çok Düşük	3	1.95
Aile Gelir Durumu	Düşük	21	13.64
	Orta	88	57.14
	Yüksek	35	22.73
	Çok Yüksek	7	4.55

**Yaş:** 15.05±3.04

Araştırmaya dahil olan 154 katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde katılımcıların %51.30'unun kız, %48.70'inin erkek katılımcılardan, yaş ortalamasının  $15.05 \pm 3.04$  olduğu, %35.06'sının takı sporları, %64.94'ünün bireysel sporlarla ilgilendikleri belirlenirken katılımcıların büyük çoğunluğunun aile gelir durumunu orta düzeyde (%57.14, n=88) olduğu belirlenmiştir.

## Veri Toplama Araçları

*Kişisel Bilgi Formu.* Katılımcıların, cinsiyet, branş, aile gelir durumuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler edinmek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

*Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeği (Youth Interpersonal Behaviors Questionnaire in Sport (Y-IBQ)).* Bu ölçek, Wekesser vd. (2024) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin 24 maddeden oluşan 6 alt boyutu bulunmaktadır (Özerklik-destekleyici, Özerklik-engelleme, Yeterlilik-destekleyici, Yeterlilik-engelleyici, İlişkililik-destekleyici, İlişkililik-engelleyici). Sporcular ölçekte bulunan 24 maddeyi

“Antrenörüm...” kalıbıyla cevaplayarak antrenörlerinin kişiler arası davranışlardaki yaklaşımını belirtmiştir. Y-IBQ ölçeği likert tipi bir ölçektir ve her madde 1 (kesinlikle katılmıyorum)- 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilmiştir.

### **Verilerin Analizi**

Araştırmanın elde edilen verileri SPSS 25.0 ve LISREL 8.7 programı ile %95 güven düzeylerinde analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri içsel tutarlılık (Internal Consistency) yöntemiyle hesaplanmış ve Cronbach Alpha güvenilirlik ölçütünden faydalanılmıştır. Daha sonra madde toplam korelasyonu belirlenmiş ve herhangi bir ölçek maddesinin silinmesi halinde Cronbach Alpha değerlerindeki değişimin ne şekilde olacağı incelenmiştir. Ölçek geçerliliğini test etmek maksadı ile sırasıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklanan faktör yapısına daha doğru karar vermek adına yamaç grafiği incelenmiş, maddelerin ayırt ediciliklerinin incelenmesi için %27 alt ve üst dilim madde ayırt edicilik analizi yapılmıştır. Açıklanan faktör yapısının doğruluğunun kontrol edilmesi için ana çalışma yapılmış ve ulaşılan ana çalışma sonucu doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. DFA’ da modelin uygunluğunun tespit edilmesinde kullanılan çeşitli uyum indeksleri bulunmaktadır. Bu çalışmada Ki kare uyum iyiliği indeksi ile birlikte, IFI, CFI, RMSEA, GFI, RMR gibi uyum kriterleri de dikkate alınmıştır (Schermetle-Engel ve Moosbrugger, 2003). Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerinin incelenmesi için frekans ve yüzde değerleri verilirken öğrencilerin yaşlarının incelenmesi için ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

## **Bulgular**

### **Geçerlik**

#### ***Dil Geçerliği***

Ölçeğin Türkçe uyarlama sürecinin en önemli aşaması olan çeviri aşamasında “Geri Çeviri” yöntemi kullanılmıştır (Aksayan ve Gözüm, 2002). Uyarlaması yapılan ölçeğin, özgün hali İngilizce yeterliğe sahip bir uzman ve bir İngilizce dil uzmanı tarafından tamamıyla birbirlerinden bağımsız olarak Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Yapılan çeviriler incelenerek oluşturulan geçici Türkçe formun İngilizceye geri çevirisi iki eğitim alanı uzmanı tarafından yapılmıştır. Çeviriyi yapanların kullanılan her iki dili ve uyarlanan ölçeğin içeriği hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir (Savaşır, 1994). Ölçek maddelerin aslı ile karşılaştırılması, daha sonra ölçeğin uygun görülen Türkçe formunun İngilizce form ile aynı anlam ve içeriği taşıyıp taşımadığını uygulamada test etmek amacıyla iyi seviyede İngilizce bilgisine sahip ve düzenli spor yaşamı olan 29 genç sporcuya ölçek formları uygulanmıştır. Uygulanan her iki ölçekten alınan puanlar arasında Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı .814 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçeğin çeviri açısından uygun olduğu görülmüş ve Türkçe forma son hali verilmiştir.

Ölçeğin dil geçerliği sağlandıktan sonra 154 kişilik bir grup üzerinde pilot uygulama çalışması yapılmıştır. Bu aşamada, ölçekte yer alan tüm maddelerin anlaşılıp anlaşılmadığı, anlaşılmayan madde olması durumunda nasıl düzeltilebileceği yönünde görüş alınmıştır. Alınan görüşler neticesinde ölçeğin bir maddesi (15. madde) faktör yükünün düşük olmasından dolayı ölçekten çıkarılmıştır.

### **Yapı Geçerliği**

#### ***Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğine İlişkin Geçerlilik Güvenirliğine İlişkin Bulgular***

Sporda gençler arasındaki davranışlar ifadelerin geçerlilik ve güvenirlğine ilişkin madde analizi sonuçları, güvenilirlik düzeyleri ve açıklayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Ölçekteki maddelerin diğer maddelerle olan ilişkisinin 0.30 değerinin altında bir değer almaması beklenmektedir (Büyükköztürk, 2009).

**Tablo 3.** Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğine Ait Güvenirlik, Açıklayıcı Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	Faktörler		Madde-Ölçek İlişkisi
	1	2	
Madde 23	0.649		0.699
Madde 18	0.703		0.684
Madde 24	0.710		0.720
Madde 13	0.729		0.625
Madde 14	0.736		0.692
Madde 19	0.738		0.735
Madde 17	0.741		0.640
Madde 20	0.744		0.683
Madde 22	0.746		0.714
Madde 16	0.765		0.712
Madde 21	0.783		0.729
Madde 11		0.600	0.707
Madde 12		0.649	0.650
Madde 5		0.656	0.721
Madde 3		0.686	0.698
Madde 10		0.690	0.577
Madde 9		0.691	0.679
Madde 4		0.700	0.657
Madde 8		0.707	0.686
Madde 7		0.712	0.604
Madde 2		0.718	0.583
Madde 1		0.768	0.897
Madde 6		0.789	0.639
<b>Güvenilirlik</b>	<b>0.938</b>	<b>0.935</b>	<b>0.957</b>
<b>Özdeğer</b>	<b>7.187</b>	<b>6.787</b>	
<b>Açıklanan Varyans</b>	<b>31.247</b>	<b>29.508</b>	<b>60.755</b>

KMO: 0.962; Bartlett' Madde - Te Madde t of Madde pericity:  $X^2(253)=2361.328$ ;  $p=0.001<0.05$

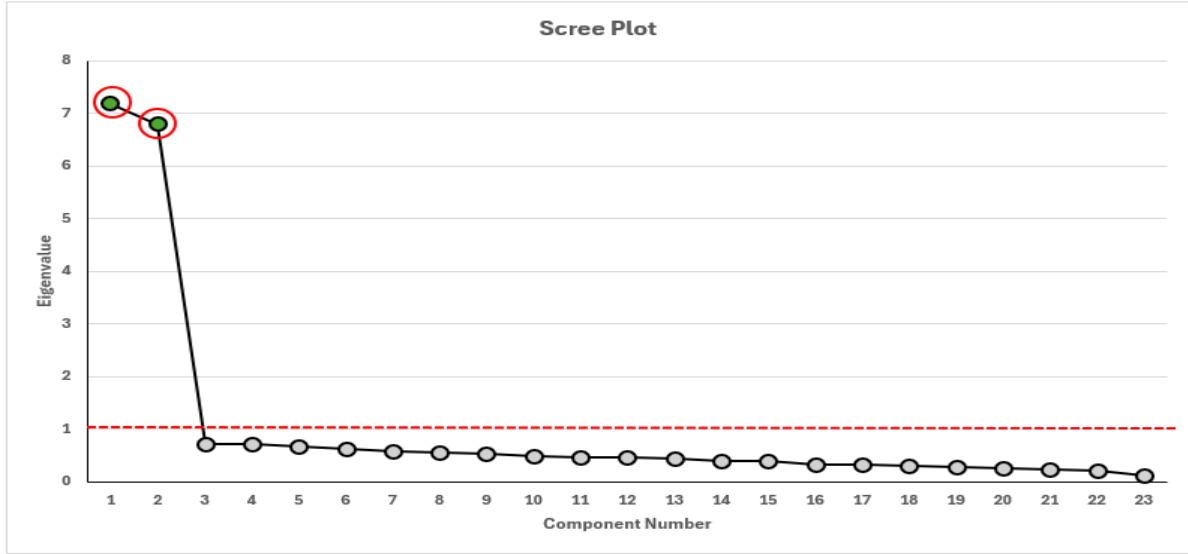
#Maddeler sıralaması verilirken faktör yükleri büyükten küçüğe sıralanmıştır.

Tablo 3'de görüldüğü gibi ölçekteki 15 nolu maddenin diğer maddeler ile olan ilişki değerinin 0,30 değerinin altında olduğundan ve faktör yükünün düşük olması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Geri kalan ifadeler doğrultusunda ölçeğin genel güvenirlik düzeyinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir (C.Alpha = 0.957).

Tablo 3'de KMO değerinin 0.60 değerinden fazla ve Bartlett küresellik testi anlamlı bulunmuştur ( $p<0.05$ ). Bu sonuçlara göre pilot örneklem sonucunda toplanan verinin faktör analizine uygun olduğu ve elde edilen verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinde ispattır (Kan ve Akbaş, 2005, Tabachnick ve Fidel, 2014). Ölçekten bir maddenin durmasına karar vermek için faktör yük değerinin 0.45 değerinden fazla bir değer olması ölçütü kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2009). Aynı zamanda maddelerin tek bir faktöre yüklenme durumları da dikkate alınmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin 2 faktörlü bir yapıda olduğu için maddelerin hangi faktörler altına dağılacığına karar vermek adına varimax dik döndürme tekniği kullanılmış olup döndürme sonrası; Birinci faktörün 7.187'lik öz değer ile tek başına ölçeğin %31.247'sini açıkladığı ve faktör altındaki maddeler incelendiğinde faktöre "Engelleyici Davranış" adının verilmiş olup faktörün güvenirlik düzeyinin 0.938 ile yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. İkinci faktörün 6.787'lik öz değer ile tek başına ölçeğin %29.508'ini açıkladığı ve faktör altındaki maddeler incelendiğinde faktöre "Destekleyici Davranış" adının verilmiş olup faktörün güvenirlik düzeyinin 0.935 ile yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. İki faktörün ise toplamda ölçeğin %60.755'ini açıkladığı belirlenmiş olup bu oran %40'ın üzerinde olduğunda yeterli açıklama oranına sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin faktör yapısına daha doğru karar vermek için incelenen yamaç grafiği Şekil 1'de verilmiştir.





Şekil 1. Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğine Ait Yamaç Grafiği

Yamaç grafiği incelendiğinde ölçeğin öz değerinin 1'in altına indiği andaki kırılmanın 2. faktörden sonra durağanlaştığı görülmektedir. Bu sonuç ölçeğin 2 faktörlü yapısının en uygun yapı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Maddelerin Ayırt Ediciliğinin %27'lik Alt ve Üst Gruplara Göre Test Edilmesi

Madde No	t	p
Madde 1	-12.998	0.001*
Madde 2	-6.562	0.001*
Madde 3	-8.493	0.001*
Madde 4	-7.300	0.001*
Madde 5	-9.451	0.001*
Madde 6	-6.117	0.001*
Madde 7	-6.799	0.001*
Madde 8	-8.068	0.001*
Madde 9	-6.538	0.001*
Madde 10	-5.123	0.001*
Madde 11	-8.235	0.001*
Madde 12	-6.990	0.001*
Madde 13	-6.426	0.001*
Madde 14	-7.550	0.001*
Madde 16	-7.916	0.001*
Madde 17	-6.182	0.001*
Madde 18	-6.856	0.001*
Madde 19	-9.320	0.001*
Madde 20	-6.404	0.001*
Madde 21	-8.954	0.001*
Madde 22	-7.594	0.001*
Madde 23	-9.278	0.001*
Madde 24	-9.519	0.001*

\*p<0.05

Katılımcıların %27'lik alt ve üst gruplarının belirlenmesi için ölçeğin toplam puanı küçükten büyüğe sıralanmıştır. Sıralanan puan düzeylerinin %27'lik kısmına gelen en düşük ilk 42 ve en yüksek ilk 42 kişinin değeri incelenmiştir. Maddelerin ayırt ediciliğinin kararının verilmesinde kullanılan %27 alt ve üst değerlerinin tüm maddeler için anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05) (Flanagan, 1952).

**Tablo 5.** *Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme leğinin Maddeleri ile lek Toplam Korelasyonu Değerleri*

Madde No	r	p
Madde 1	0.909	0.001*
Madde 2	0.620	0.001*
Madde 3	0.730	0.001*
Madde 4	0.689	0.001*
Madde 5	0.750	0.001*
Madde 6	0.673	0.001*
Madde 7	0.640	0.001*
Madde 8	0.717	0.001*
Madde 9	0.711	0.001*
Madde 10	0.614	0.001*
Madde 11	0.736	0.001*
Madde 12	0.684	0.001*
Madde 13	0.659	0.001*
Madde 14	0.725	0.001*
Madde 16	0.741	0.001*
Madde 17	0.677	0.001*
Madde 18	0.717	0.001*
Madde 19	0.762	0.001*
Madde 20	0.716	0.001*
Madde 21	0.759	0.001*
Madde 22	0.743	0.001*
Madde 23	0.730	0.001*
Madde 24	0.750	0.001*

\*p&lt;0.05

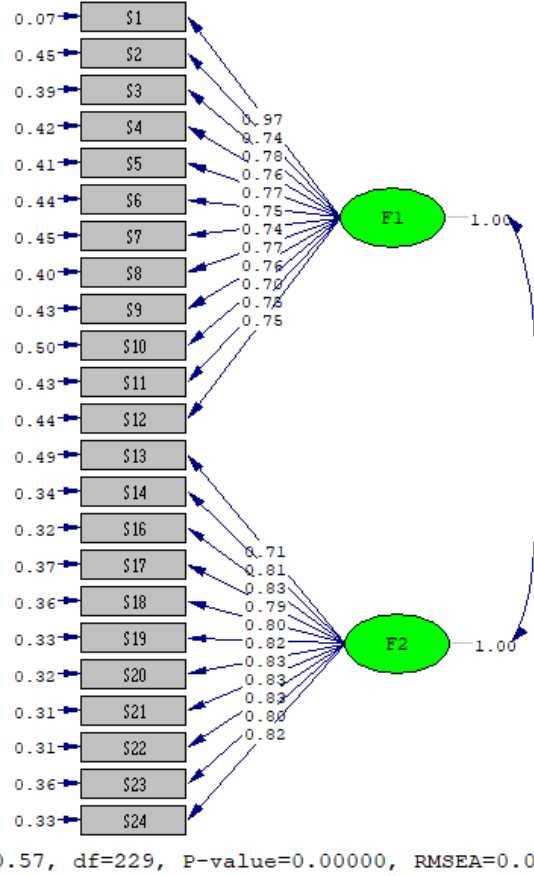
Madde-toplam ilişki değerleri tüm maddeler için 0.30'un üzerinde olduğu için, maddelerin lme gücünün yeterli seviyede olduğu belirlenmiş olup Tablo 4 incelendiğinde, ölçek maddeleri ile ölçekten elde edilen ortalama puan arasındaki ilişkilerin 0.614-0.909 arasında değişmekte olduğu ve ilişkilerin istatistiki açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Bu sonuca göre maddelerin birbirleri ile tutarlılığında herhangi bir problem olmadığı belirlenmiştir.

### **Ana alışma Bulguları**

Araştırmanın bu kısmında ana çalışma sonucu 308 kişiiden veri elde edilmişi elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilen ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi ve güvenirlik sonuçlarına yer verilmiştir.

### **Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme leğinin DFA Sonuçlarına İlişkin Bulgular**

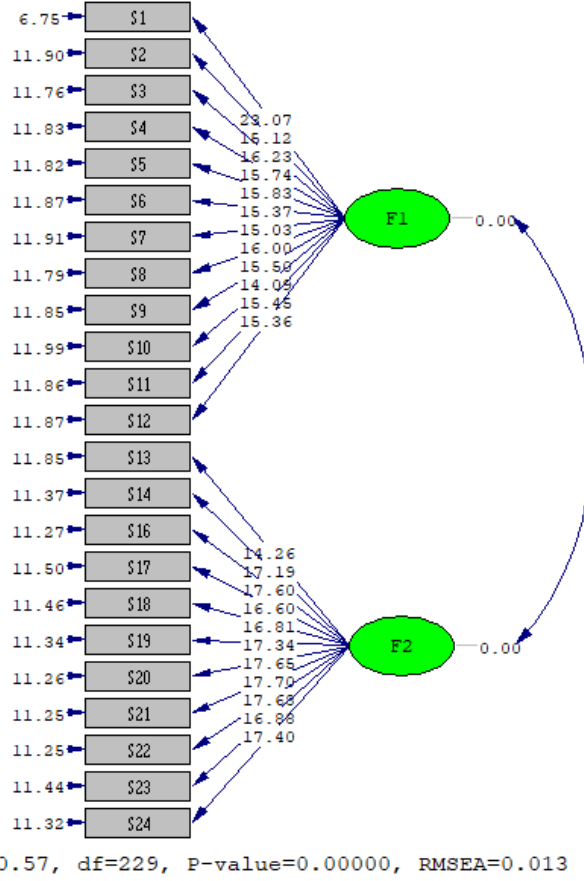
Açıklanan faktör yapısını doğrulamak için yapılan DFA analizine ait standardize edilmişi beta kat sayıları Şekil 2'de verilmiştir.



**Şekil 2.** *Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin DFA Sonucuna Ait Path Diyagramı*

Şekil 2 incelendiğinde, uyarlanan ölçeğe ait DFA sonuçlarına göre, ilk aşamada uyum kriterlerinin istenilen seviyede çıkması nedeniyle maddeler arasında modifikasyon yapılmasına gerek duyulmamıştır. Ölçek faktör yüklerine ait t değerleri Şekil 3'te verilmiştir.





**Şekil 3.** Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin DFA Sonucuna Ait T Değerleri

DFA sonucu ölçe ait maddelerin faktör yüklerinin 0.71–0.97 arasında olduğu belirlendiğinden (Şekil 2) bu değerler kabul edilebilir değerlerdir. Maddeler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel anlamlılık düzeyinin ifadesi olan t değerleri ise  $p < .05$  düzeyinde anlamlı bulunmuş ve bütün değerlerin 1.96'dan büyük olduğu görülmüştür (Şekil 3). Doğrulayıcı faktör analizi modelinin kabul edilme durumuna karar verebilmek için uyum kriterlerine bakılmaktadır. Schermelleh-Engel ve Moosbrugger (2003)' e göre kabul edilebilir ve mükemmel uyum kriterleri aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir.

**Tablo 6.** Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeği Uyum Kriterleri Bulguları

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Araştırma Sonucu
$\chi^2/sd$	$\leq 3$	$\leq 5$	<b>1.090</b>
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$	<b>0.017</b>
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	<b>0.026</b>
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$	<b>0.990</b>
NNFI	$0.95 \leq NNFI \leq 1$	$0.90 \leq NNFI \leq 0.95$	<b>0.990</b>
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$	<b>0.990</b>
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	<b>0.940</b>
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	<b>0.920</b>
IFI	$0.95 \leq IFI \leq 1$	$0.90 \leq IFI \leq 0.95$	<b>0.990</b>
RFI	$0.95 \leq RFI \leq 1$	$0.90 \leq RFI \leq 0.95$	<b>0.990</b>

Uyarlanan ölçeğin ana çalışma sonucu uyum kriterlerinin kabul edilebilir ve mükemmel uyum aralığında olduğu belirlenmiştir. DFA sonucu elde edilen uyum kriterleri değerleri incelendiğinde, en önemli uyum değeri olan  $\chi^2$  değerinin df değerine olan oranının 1.090 ile mükemmel uyum düzeyinde, RMSEA değerinin ise 0.017 ile mükemmel uyum düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer uyum kriterlerinin kabul edilebilir veya mükemmel uyum aralığında olduğu belirlenmiştir. Tüm bu bulgular ışığında açıklanan faktör yapısının ana çalışmada da doğrulandığı belirlenmiştir.

## Güvenilirlik

Tablo 7’de Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin boyutlarına ait Cronbach’s Alfa, Ave ve Cr değerlerine yer verilmiştir.

**Tablo 7.** Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin Boyutlarına Ait Cronbach’s Aplha, Ave ve Cr Değerleri

Faktörler	Cronbach’s Alpha	CR	AVE
Destekleyici Davranış	0.947	0.946	0.598
Engelleyici Davranış	0.953	0.949	0.649
Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeği Genel Cronbach’s Alfa: 0.969			

Ölçüm modelinin güvenilirliği, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve birleşik güvenilirlik (CR) değerlerine bakılarak sınanmıştır. Tablo 7’deki CR değeri eşik değer olan 0.70 değerinin üzerinde ve AVE değeri eşik değer olan 0.50 değerinin üzerinde belirlendiğinden ölçüm modelinin güvenilirliği ve yakınsama geçerliliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Ana çalışma sonucu ölçeğin ve faktörlerin güvenilirlik düzeylerinin ise oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir (Cronbach’s Alfa=0.969>0.70).

## Sonuç

Bu çalışmada, Wekesser vd.. (2024) tarafından geliştirilmiş olan Youth Interpersonal Behaviors Questionnaire in Sport (Y-IBQ) adlı ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Ölçek “Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeği (SGADÖ)” olarak isimlendirilmiştir. SGADÖ’nün Türk örneklemindeki yapının geçerlik ve güvenilirliği incelenmiştir. Geçerlik çalışmalarında açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, güvenilirlik analizleri için ise iç tutarlık ve iki yarı test güvenilirliği katsayısı hesaplama teknikleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda 6 alt boyut ve 24 maddeden oluşan özgün ölçek ilk olarak Türkçeye çevrilmiştir. Çevirisi yapılan Türkçe form ile özgün ölçek iki hafta ara ile bir grup spor yapan gençlere uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı ile formlar arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ölçeğin Türkçe formunun özgün ölçek ile dilsel eşdeğerliğinin sağlandığı kabul edilmiştir. Ölçeğin faktör döndürme sonrasında 15. maddenin faktör yükünün uygun bir şekilde dağılım göstermediği tespit edilmiş olup bu madde ölçekten çıkarıldıktan sonra madde numaraları yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun 23 maddesinde gerçekleştirilen DFA sonuçları, varsayılan iki faktörlü yapıyı desteklemiştir. Türkçe versiyonundaki maddelerin faktör yüklerinin tümü anlamlı bulunmuştur. Bu da bu Türk sporcu örneklemini için oluşturulan ölçek modelinin doğru bir şekilde varsayımları karşıladığını göstermektedir. Ölçeğin DFA modelin uyum değerleri kabul edilen ölçütler içerisinde ve anlamlı düzeydedir. Bu değerler bir yönüyle uluslararası düzeyde gerçekleştirilen uyarlama çalışmalarının bulgularıyla benzerlik göstermektedir (De Pero vd., 2009; Filho vd., 2011; Núñez vd., 2006). Çalışma sonucunda Türkçeye uyarlanan SGADÖ’nün genç sporcular örnekleminde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve bu konuda yapılabilecek bilimsel çalışmalarda kullanılacak niteliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

## Etik Beyan

“Sporda Gençler Arası Antrenör Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlaması: Geçerlik Güvenirlilik Çalışması” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 23.10.2023 tarih ve 2023/06-08 sayılı toplantısında alınmıştır.

## Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmacıların katkı oranları: Ali Rıza ATICI %60, Mustafa Kayıhan ERBAŞ %40.

## Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili olarak diğer kişi veya kurumlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

## Teşekkür

Bu çalışmada desteklerinden dolayı, Aksaray Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi’ne teşekkür ederiz.

## Not

Çalışma, Aksaray Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 2024-031 proje numaralı “Sporda Gençler Arası Davranışlar Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması” konusu ile ilgili olup, ilgili birimce desteklenmiştir.

## Kaynakça

- Aksayan, S. ve Gözüm S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama aşamaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1), 9-14.
- Başar, S. ve Sarı, İ. (2024). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların temel psikolojik ihtiyaç tatmini, özerk güdülenmesi ve optimal performans duygu durumu ile ilişkisi. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 13(2), 163-171.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (9. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- De Pero, R., Amici, S., Benvenuti, C., Minganti, C., Capranica, L. ve Pesce, C. (2009). Motivation for sport participation in older Italian athletes: The role of age, gender and competition level. *Sport Sciences for Health*, 5(2), 61-69.
- Deci, E. ve Ryan, R. (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester: The University of Rochester Press.
- Filho, M. B., Andrade, D., Miranda, R., Núñez J. L., Martín-Albó, J. ve Ribas, P. R. (2011). Preliminary validation of a brazilian version of the sport motivation scale. *Universitas Psychologica*, 10(2), 557-66.
- Hagger, M., Chatzisarantis, N. (2007). *Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport*. Leeds: Human Kinetics Europe Ltd.
- Jacinto, M., Monteiro, D., Cid, L., Teixeira, D., Matos, R., Antunes, R., Rodrigues, F. (2024). Measuring need-supportive and need-thwarting behaviors among athletes from different sports: scale validity and reliability. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 28(2), —205. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2023.2296398>
- Kan, A. ve Akbaş, A. (2005). Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeğİ geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227-237.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Kavramlar, teknikler ve ilkeler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Meriç, S. ve Turay Ö. (2020). Tekerlekli sandalye basketbolcularının spora katılım motivasyonu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 48, 433-450.
- Monteiro, D., Pelletier, L. G., Moutão, J. ve Cid, L. (2018). Examining the motivational determinants of enjoyment and the intention to continue of persistent competitive swimmers. *International Journal of Sport Psychology*, 49(6), 484-504.
- Núñez, J. L., Martín-Albo, J., Navarro, J. G. ve González, V. M. (2006). Preliminary validation of a Spanish version of the Sport Motivation Scale. *Perceptual and Motor Skills*, 102(3), 919-930. [10.2466/pms.102.3.919-930](https://doi.org/10.2466/pms.102.3.919-930).
- Rocchi, M. ve Pelletier, L. (2018). How does coaches' reported interpersonal behavior align with athletes' perceptions? Consequences for female athletes' psychological needs in sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 7(2), 141/154.
- Rocchi, M., Pelletier, L. ve Desmarais, P. (2017a). The validity of the Interpersonal Behaviors Questionnaire (IBQ) in sport. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 21(1), 15-25. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2016.1242488>
- Rocchi, M., Pelletier, L., Cheung, S., Baxter, D. ve Beaudry, S. (2017b). Assessing need-supportive and need-thwarting interpersonal behaviors: The Interpersonal Behaviors Questionnaire (IBQ). *Personality and Individual Differences*, 104, 423-433. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.08.034>
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68.
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 9(33), 27-32.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Standage, M., Ryan, R. M. (2020). Self-determination theory in sport and exercise. *Handbook of sport psychology*, 37-56.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2014). *Using Multivariate Statistics*. (6th ed.).USA: Pearson Education Limited.
- Vallerand, R. (2001). A hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise. In G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (pp. 263-319). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Weckesser, M., Erickson, K., Bateman, A. G., Langdon, J. L., Maier, K. S. ve Myers, N. D. (2024). Initial Validity Evidence for the Youth Interpersonal Behaviors Questionnaire in Sport (Y-IBQ). *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 1-20.
- Weckesser, M., Harris, B. S., Langdon, J. ve Wilson, C. H. (2021). Coaches' impact on youth athletes' intentions to continue sport participation: The mediational influence of the coach-athlete relationship. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 16(3), 490-499. <https://doi.org/10.1177/1747954121991817>
- Yalçın, İ., Tuğut, M., Gacar, A. ve Çalık, F. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören kadın sporcuların spora katılım motivasyonlarının bazı değişkenlere göre araştırılması. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 201-210.

## EXTENDED ABSTRACT

Over time, sport research has evolved beyond the examination of athletes' performance to encompass the psychological factors that influence the success or failure of athletes in sport. One aspect of athletes' psychological experiences that has received considerable empirical attention is their motivation to participate in sport. Among the theories that best explain these motivations is the Self Determination Theory (SDT). The SDT is a theory of motivation that has guided a significant amount of research in sport. It helps to explain how the sport context and athletes' psychological experiences interact and influence why athletes participate in sport and enjoy what they do. The SDT framework is based on the theory of basic psychological needs, which posits that each individual has three fundamental psychological needs: autonomy, competence, and relatedness. These needs must be met for autonomous motivation, healthy psychological development, and optimal well-being. Autonomy is defined as the freedom to make one's own choices and to have reasons for making decisions and participating in tasks. Competence, in contrast, involves a sense of mastery over one's behavior. Relatedness is defined as a sense of belonging and connection with others. The satisfaction of an individual's basic psychological needs contributes to greater internalization and more autonomous behavior. Consequently, when autonomy, competence, and relatedness are supported, behaviors or actions that are externally motivated become more internalized and self-determined. Until recently, no measurement instrument has been sufficiently effective in assessing the impact of coaches on the simultaneous support and inhibition of three fundamental psychological needs. The Interpersonal Behaviors Questionnaire (IBQ) Sport was developed to assess athletes' perceptions of coaches' interpersonal behaviors in six domains: (a) autonomy-support, (b) autonomy-inhibition, (c) competence-support, (d) competence-inhibition, (e) relatedness-support, and (f) relatedness-inhibition. Initial validation studies have demonstrated the IBQ's strong internal structure, internal consistency, and associations with other variables for responses from adult populations. The use of the IBQ in young populations is limited. Rocchi and Pelletier (2018) used the IBQ with athletes aged 14 years and older and reported adequate reliability for all six subscale composite scores ( $\alpha > .83$ ). However, a recent study using the IBQ with athletes aged 11 to 16 years showed low internal reliability for composite scores on some subscales (Wekesser et al., 2021). It has been suggested that this is due to differences in cognitive development between younger and older athletes affecting how they interpret and respond to the scale. Wekesser et al. (2021) recommended further testing of the IBQ, particularly with athletes aged 14 years and younger, to ensure appropriate interpretation of scores in younger populations, due to potential psychometric issues that arise when surveying younger athletes. There is a lack of measurement tools in the Turkish literature for measuring interpersonal relationships among youth in sport, which is one of the important determinants of sport performance. Therefore, it is thought that this study will make a significant contribution to the Turkish literature in the field of sport sciences. Accordingly, the aim of this study is to conduct translation, validity and reliability studies of the Inter-Junior Behaviors in Sport Scale. In this study, the relational survey model was used to adapt the "Scale of Behaviors among Youth in Sports" into Turkish. The research group consisted of a total of 308 young people, 165 girls (51.30%) and 143 boys (48.70%), who were engaged in sports within the teams of the Aksaray Provincial Directorate of Youth and Sports. The data obtained from the study were subjected to analysis using the SPSS 25.0 and LISREL 8.7 programs at the 95% confidence level. The reliability of the scales utilized in the study was calculated via the internal consistency method, with the Cronbach's Alpha reliability criterion employed. Subsequently, the item-total correlation was determined, and the impact of deleting any scale item on the Cronbach's Alpha values was examined. In order to test the scale's validity, an explanatory factor analysis was conducted. In order to make a more accurate decision on the explained factor structure, the scree plot was examined. In order to examine the discrimination of the items, a 27% lower and upper percentile item discrimination analysis was performed. The primary objective of the study was to assess the accuracy of the proposed factor structure and to this end, confirmatory factor analysis (CFA) was conducted. Confirmatory factor analyses were conducted. A variety of fit indices are employed to assess the suitability of a model in a confirmatory factor analysis (CFA). In this study, various fit indices were employed, including the IFI, CFI, RMSEA, GFI, and RMR, in addition to the Chi-square goodness of fit index (Schermelel-Engel & Moosbrugger, 2003). The frequency and percentage values were employed to examine the demographic characteristics of the individuals participating in the study, while the mean and standard deviation values were utilized to examine the age of the students. In the translation stage, which is the most important stage of the Turkish adaptation process of the scale, the "Back Translation" method was used. The reliability of the measurement model was evaluated by examining the average variance explained (AVE) and combined reliability (CR) values. The factor loadings of the items belonging to the scale were determined to be between 0.71 and 0.97 through the use of confirmatory factor analysis (CFA), which are considered to be acceptable values. As the CR value was above the threshold value of 0.70 and the AVE value was above the threshold value of 0.50, it was determined that the reliability and convergent validity of the measurement model were ensured. The study yielded high reliability levels for the scale and its factors, with Cronbach's Alpha reaching 0.969, exceeding the 0.70 threshold. These results indicate that SBYS is a valid and reliable measurement tool for determining the behaviors of young people engaged in sports.